

Мајор Драган Младеновић,
добитник награде Привредне
коморе Београда

Сајбер ратовање

На свечаности у београдском позоришту „Дтеље 212“, припаднику Војске Србије, мајору Драгану Младеновићу уручена је награда Привредне коморе Београда за најбољу магистарску тезу – „Међународни аспект сајбер ратовања“.

Награде Привредне коморе додељују се сваке године и то за најбољу докторску дисертацију, магистарску тезу, мастер и дипломске радове, а ове године њима су прикључене и награде за најбоља техничка унапређења и дизајнерска решења.

Награђену тезу мајор Младеновић одбранио је на Факултету организационих наука, у школској 2010/2011. години.

Почетком најкрвавијег века у историји човечанства, у ратовању је најважнија била мобилност. Што је већа била армија то је и успех био гарантованији. Дошло је, затим,

време оклопно механизованих јединица захваљујући којима је, у такозваним „блиц криг“ дејствима, у минималном временском периоду оствариван максималан напредак. Проналазак нуклеарне бомбе променио је начин ратовања у деценијама после Другог светског рата. Створен је хладни рат. Ратовало се асиметрично, герилски, преко држава трећег света. Мрежно концентрична концепција ратовања, заснована на победи без битке, постала је врло заступљена и одржала се све до данас. На крају еволутивног развоја ратовања, а у складу са технолошким развојем где су примат заузеле информационе и рачунарске технологије, прву деценију новог века, али и миленијума, обележило је сајбер ратовање. Управо у том, још недовољно истраженом подручју, своју научно истраживачку делатност сместио је мајор Драган Младеновић, а ове године пристигло је и прво признање за његов рад.

Војни гимназијалац у Београду и дипломирани инжењер машинства Војно техничке академије у Загребу, после рада у 354. моторизованој бригади Приштинског корпуса, 1997. године прешао је у корпус специјалних јединица, у Гарду, где је прошао све логистичке дужности, дошао до позиције начелника групе за одржавање. Предмет његовог научног рада нема много додирних тачака са том позицијом.

– Када сам, пре више од пет година, почињао да се бавим темом сајбер ратовања, готово да није постојао релевантан научни рад, чак ни у Америци. Нагли развој та област доживела је пре три до четири године, да би данас постала једна од водећих научних преокупација свуда у свету. Сједињене Америчке Државе глобални

су лидер у подручју сајбер безбедности, доктринарно и стратегијски, али и када је реч о средствима и персоналу. После су Русија и Кина. Код нас она скоро да и није заступљена, мада је реч о таквој области чија асиметричност пружа могућност да не морате бити светска велесила да бисте могли да остварите успех – говори о свом раду мајор Младеновић, за кога је усавршавање на пољу сајбер ратовања целодневна активност.

Шта је сајбер ратовање?

Суштина Младеновићевог истраживања, који је током магистарских студија био стипендиста Министарства одбране, била је да дефинише сајбер ратовање, открије како је настало, затим, јасно одреди његове карактеристике, до сада познате случајеве тог вида ратовања и пронађе начин на који би сазнања из те области могла да помогну држави да се одбрани.

Сајбер ратовање, према његовим речима, по интензитету мора да буде облик агресије иза којег доказано стоји неки међународни субјект. Све остало је тек пуки сајбер криминал, који се често поистовећује са сајбер ратовањем.

– Појединачни хакерски напади, спорадично и неорганизовано подметање вируса, без коначног циља угрожавања информационог система државе и свих физичких система који су зависни од тог информационог система, што би се могло сматрати актом агресије, нису сајбер ратовање – закључује Младеновић, истичући да су асиметричност и офанзивност главне карактеристике тог вида ратовања.

Роботика, према мишљењу мајора Младеновића, у следећим деценијама постаће основни ослонац свих модерних армија. Управо у том сегменту он види и будућност наше војске.

– Ангажовањем академске заједнице, института, наше привреде, иако више нисмо у могућности да имамо велике пројекте попут авиона „орао“, за шта је потребна огромна подршка индустрије, можемо да правимо беспилотне летелице, разне врсте робота, софтвера и да примењујемо разне врсте технике за сајбер ратовање. Војска Србије има капацитете у области сајбер безбедности. Ту су Управа за телекомуникације и информатику, Управа за обавештајно-извиђачке послове, Војнотехнички институт. У криптографији, која је важна у области сајбер ратовања, имамо Лабораторију

ПРОБЛЕМ ОДГОВОРНОСТИ

Решење проблема одговорности јесте у потпуној контроли сајбер простора од стране државе. Идентификација и легитимисање у виртуелном простору неопходна је као што је неопходно поседовање личне карте у физичком свету. На тај начин, у сваком тренутку, држава ће знати шта ко ради. Примена анализе друштвених мрежа за утврђивање да ли је неки акт агресија или није, биће још једна од области којом ћу се бавити на докторским студијама, а покушаћу да дам предлог за могућу међународну регулацију сајбер ратовања. Поље комплексности овог феномена још једно је од подручја ком ћу у будућем истраживачком раду посветити већу пажњу - каже мајор Драган Младеновић, који се, осим у професији, онедавно усавршава и у подједнако изазовној улози оца.

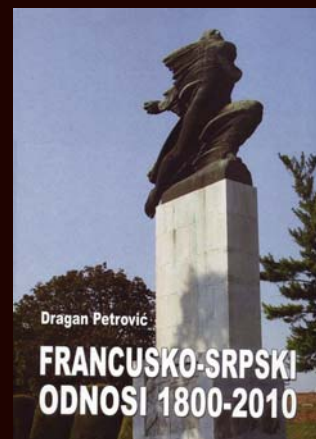
за примењену математику и електронику. Сви ти делови Министарства и Војске располажу знањима и капацитетима за одбрану земље. Оно што треба урадити јесте да се усвоје неопходни стандарди који би сајбер безбедност ставили у оквире регулатива – објашњава Младеновић могућности српске војске у области сајбер ратовања у будућности.

После награђене магистарске тезе, мајор Младеновић усавршаваће ће наставити на докторским студијама на Факултету организационих наука, у оквиру којих ће се бавити многобројним проблемима у подручју сајбер ратовања, међу којима предњачи проблем одговорности, а покушаће и да изради предлоге којима би Србија у будућности могла да допринесе на међународном плану у тој области. ■

Никола ДРАЖОВИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

Традиционално пријатељство

Др Драган Петровић,
Француско-српски
односи 1800–2010,
Институт за
међународну политику
и привреду, Београд,
2011

Недавно је у издању Института за међународну политику и привреду изашла научна монографија др Драгана Петровића: *Француско-српски односи 1800-2010*. Монографија се састоји од три поглавља - Теоретско методолошки увод, Француско-српски односи 1800–2010 и Општи преглед француско-српских односа 1800–2010, Перспективе даљих односа две земље.

Од 1800. до 2010. француско-српски односи пролазили су кроз више фаза, али се у целини могу сматрати пријатељским, често савезничким. Значај ове књиге је у приказу улоге коју је Француска као европска и светска силе, имала у решавању српског националног питања. Чак је први министар одбране Кнежевине Србије био француски пуковник, а заузимањем француског посланика на Берлинском конгресу Србији је припао и град Врање.

Десетине хиљада Срба завршавали су високе школе у Француској, а то је тренд који ће се наставити и у Краљевини Југославији.

Након славне војне епопеје у Првом светском рату, када су српска и француска војска заједнички деловале и чак имале заједничке командне штабове, долази период Краљевине СХС и Краљевине Југославије у коме се ти односи били додатно интензивирани у свим сферама културног, привредног и војног живота. Након убиства краља Александра и француског министра Бартуа у Марсеју 1934. године, са јачањем фашизма, долази до делимичног удаљавања, али се непосредно након Другог светског рата ти односи поново побољшавају.

У социјалистичкој Југославији ситуација се донекле мења. Тито није посебно продубљивао односе са Француском, а сходно идеологији несврстаности сукобљавао се са француским интересима у оквиру процеса деколонизације (нарочито по питању Алжира). Ипак, културна сарадња две земље остала је развијена.

Књига др Драгана Петровића представља значајан фонд знања не само за историју међудржавних односа и дипломатију, већ дубоко залази и у историју војних, привредних и културних односа две земље. ■

Др Владан СТАНКОВИЋ